

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสุราษฎร์ธานี กลุ่มงานบริหารทรัพยากรบุคคล ๐-๗๗๒๗-๒๗๘๔

ที่ สฎ ๐๐๓๓.๐๐๑ / ๕๐

วันที่ ๓๑ มกราคม ๒๕๖๖

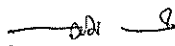
เรื่อง อนุญาตนำข้อมูลเผยแพร่บนเว็บไซต์สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสุราษฎร์ธานี

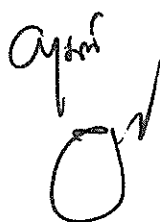
เรียน นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดสุราษฎร์ธานี

ด้วย นายเรวัต ไชยเพชร ตำแหน่งเภสัชกรชำนาญการพิเศษ กลุ่มงานคุ้มครองผู้บริโภคและเภสัชสาธารณสุข สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสุราษฎร์ธานี ได้จัดทำผลงานเด่น เรื่องการขับเคลื่อนโรงพยาบาลส่งเสริมการใช้ยาสมเหตุสมผลจังหวัดสุราษฎร์ธานี (English) Implementation of the Rational Drug Use Hospital in Suratthani Province.

ในการนี้ กลุ่มงานบริหารทรัพยากรบุคคล สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสุราษฎร์ธานี มีความประสงค์นำผลงานดังกล่าว เผยแพร่บนเว็บไซต์ ผลงานเด่น/ นวัตกรรม สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสุราษฎร์ธานี ดังรายละเอียดแนบมาพร้อมนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุมัติ

(นางดวงสมร สุวรรณระ)
เจ้าหน้าที่งานธุรการชำนาญงาน

(นายสำเนียง แสงสว่าง)
นายแพทย์เชี่ยวชาญ (ด้านเวชกรรมป้องกัน) ปฏิบัติราชการแทน
นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดสุราษฎร์ธานี

แบบฟอร์มการเผยแพร่ข้อมูลผ่านเว็บไซต์ของหน่วยงานในสังกัด
สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสุราษฎร์ธานี

ชื่อหน่วยงาน : กลุ่มงานบริหารทรัพยากรบุคคล สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสุราษฎร์ธานี

วัน/เดือน/ปี : ๓๑ มกราคม ๒๕๖๖

หัวข้อ : การเผยแพร่ผลงานวิชาการบนเว็บไซต์ (Research)

รายละเอียดข้อมูล (โดยสรุปหรือเอกสารแนบ) :

เอกสารจำนวน ๑๓ หน้า

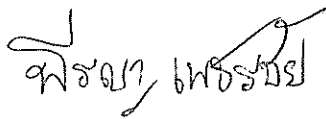
เรื่อง การขับเคลื่อนโรงพยาบาลส่งเสริมการเข้ายาสมเหตุผลจังหวัดสุราษฎร์ธานี

(English) Implementation of the Rational Drug Use Hospital in Suratthani Province.

Link ภายนอก: (ถ้ามี): ...ST0131012566.....

ผู้รับผิดชอบการให้ข้อมูล

ผู้อนุมัติรับรอง

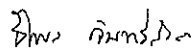
(นางสาวพิชญ่า เพชรชัย)

(นายศรุตยา สุทธิรักษ์)

ตำแหน่ง นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการ
วันที่ ๓๑ เดือนมกราคม ๒๕๖๖

ตำแหน่ง นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการพิเศษ
วันที่ ๓๑ เดือนมกราคม ๒๕๖๖

ผู้รับผิดชอบการนำข้อมูลขึ้นเผยแพร่

(นายธีรพล จันทรสังสา)

ตำแหน่ง นักวิชาการสาธารณสุขปฏิบัติการ
วันที่ ๓๑ เดือนมกราคม ๒๕๖๖

การขับเคลื่อนโรงพยาบาลส่งเสริมการใช้ยาสมเหตุผลจังหวัดสุราษฎร์ธานี
Implementation of the Rational Drug Use Hospital in Suratthani Province

เรวัต ไชยเพชร

Rawat Chaipet

ศุศราภรณ์ สามประดิษฐ์

Susaraporn Sampradit

สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสุราษฎร์ธานี

Suratthani Provincial Public Health Office

บทคัดย่อ

การใช้ยาไม่สมเหตุผลก่อให้เกิดผลกระทบต่อการรักษาตลอดจนการสูญเสียงบประมาณภาพรวมของประเทศ สำหรับประเทศไทยได้ขับเคลื่อนการใช้ยาอย่างสมเหตุผลในระดับโรงพยาบาลโดยมุ่งเน้นการป้องกันเชื้อดื้อยา ความปลอดภัยจากการใช้ยา และประสิทธิภาพในการรักษาในกลุ่มผู้ป่วยกลุ่มพิเศษที่มีความเสี่ยงสูง จังหวัดสุราษฎร์ธานีจึงมีการขับเคลื่อนการใช้ยาอย่างสมเหตุผล มีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและความปลอดภัยในการใช้ยาให้กับประชาชน โดยดำเนินการตั้งแต่การกำหนดนโยบายระดับจังหวัด การแปลงนโยบายสู่การปฏิบัติในหน่วยบริการสาธารณสุขทั้งระดับโรงพยาบาลศูนย์/ทั่วไป โรงพยาบาลชุมชนและโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จัดทำแนวทางการใช้ยาปฏิชีวนะในหน่วยบริการสุขภาพ การประชุมวิชาการ ถอดบทเรียน ส่งเสริม สนับสนุนการวิจัยเกี่ยวกับการใช้ยาสมเหตุผล และสัปดาห์รณรงค์การใช้ยาสมเหตุผล

ผลการดำเนินงานขับเคลื่อนการใช้ยาสมเหตุผลจังหวัดสุราษฎร์ธานีจากปี 2560 - 2564 พบว่าโรงพยาบาลผ่านเกณฑ์ประเมินการใช้ยาสมเหตุผล (RDU) ชั้นที่ 1 ทุกแห่ง (จำนวน 20 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 100) ตั้งแต่ปี 2560 จนถึงปัจจุบัน ผ่านเกณฑ์ประเมินการใช้ยาสมเหตุผล (RDU) ชั้นที่ 2 ขึ้นไปเพิ่มขึ้นจาก 2 แห่ง (ในปี 2561) เป็น 14 แห่ง ในปี 2564 และผ่านเกณฑ์ประเมินการใช้ยาสมเหตุผล (RDU) ชั้นที่ 3 จำนวน 10 แห่ง (ร้อยละ 50) โรงพยาบาลขนาดใหญ่ค่อนข้างจะผ่านเกณฑ์ประเมินการใช้ยาสมเหตุผล (RDU) ได้น้อย

จังหวัดสุราษฎร์ธานีมีจุดเด่นคือ ผู้บริหารให้ความสำคัญและร่วมกำหนดนโยบายในการทำงานกับผู้ปฏิบัติ ส่งผลให้การขับเคลื่อนการใช้ยาสมเหตุผลเป็นไปอย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตาม การหมุนเวียนของแพทย์และบุคลากรสาธารณสุขที่เกี่ยวข้องอาจมีผลกับความต่อเนื่องในการดำเนินงาน จึงควรต้องมีการทบทวนคณะทำงาน และเชื่อมโยงระบบข้อมูลความปลอดภัยด้านยาระหว่างโรงพยาบาล โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล และชุมชน ซึ่งจะส่งผลให้เกิดความยั่งยืนในการดำเนินงานต่อไป

คำสำคัญ : การใช้ยาอย่างสมเหตุผล ,โรงพยาบาล ,สุราษฎร์ธานี

Abstract

Irrational drug use causes an impact on the treatment as well as the loss of the overall budget of the country. For Thailand, it has driven rational drug use at the hospital level, focusing on the prevention of drug-resistant bacteria, drug safety, and the effectiveness of treatment in particular groups of patients with high risk in Surat Thani Province. The objective of this article was to increase the efficiency and safety of drug use for the public. The process included setting provincial RDU policy, driving RDU policy in all health service units, producing the guideline for using antibiotics, arranging academic conferences, Lessons learned, promotion, and research.

The performance of driving rational drug use in Surat Thani province from 2017 to 2021 found that all hospitals passed the criteria of the rationale drug use (RDU) assessment level 1 (20 places, representing 100%) in 2017. Finally, 14 hospitals (70%) passed RDU level 2 and level 3 and 10 hospitals (50%) passed RDU level 3, respectively.

Executives of Surat Thani province gave importance to driving RDU, and jointly formulated policies in working with practitioners. As a result, the drive for the rational drug has worked. However, the rotation of doctors and relevant public health personnel may affect the continuity of operations. There should be a review of the working group structure and linking drug safety information systems between the health promotion hospitals and community health promotion hospitals, which will result in sustainability in further operations.

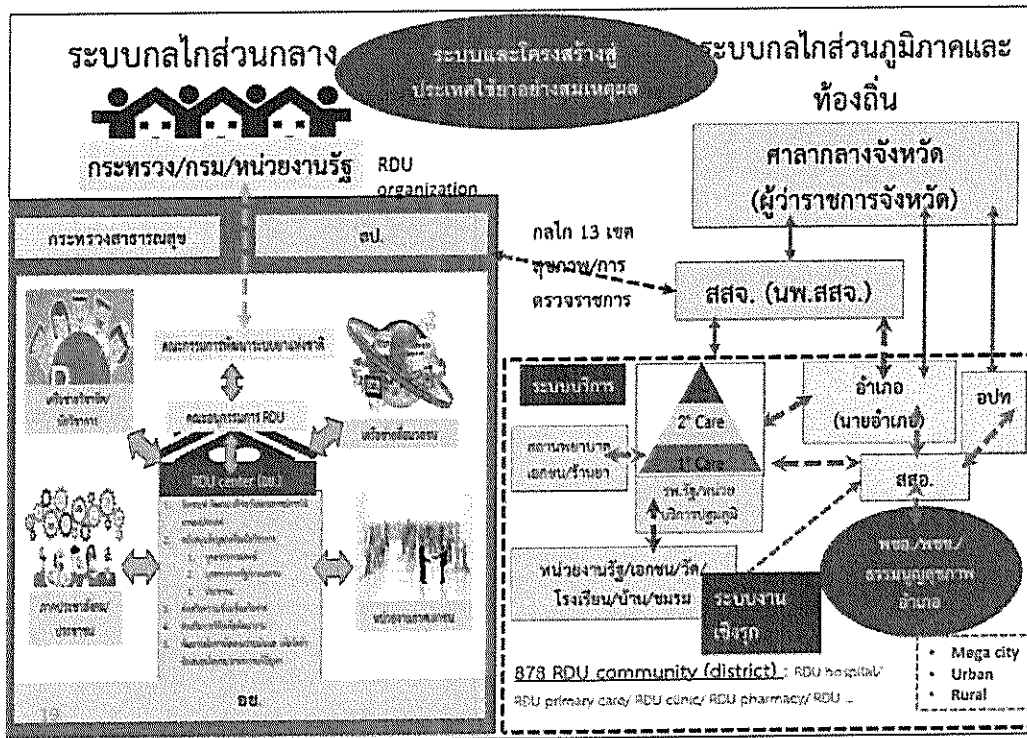
Keywords : Rational drug use (RDU) ,Hospital ,Suratthani

บทนำ

มีการใช้ยาอย่างไม่สมเหตุผลในอัตราที่สูงอาจถึงครึ่งหนึ่งของการใช้ยาทั้งหมด โดยเฉพาะในประเทศที่กำลังพัฒนา ซึ่งนำไปสู่การสูญเสียตามมาทั้งในระดับบุคคลผู้ใช้ยา ทำให้เกิดปัญหาต่อประสิทธิภาพของการรักษา และปัญหาจากความคลาดเคลื่อนหรือผลข้างเคียง ของยาไปจนถึงสังคมโดยรวม ทำให้ความต้องการในการใช้ยาเพิ่มมากขึ้นโดยไม่จำเป็น หรือผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในระยะยาว เช่น การเกิดปัญหาเชื้อโรค ตื้อยา (antimicrobial resistance) มากขึ้น จากการใช้ยาปฏิชีวนะที่ไม่เป็นไปตามข้อบ่งชี้ ทำให้ผู้ป่วยต้องอยู่โรงพยาบาลนานขึ้น มีอัตราการเสียชีวิตสูงขึ้น และนำไปสู่ความสูญเสียทางเศรษฐกิจ อย่างน้อยปีละ 4,000-5,000 ล้านดอลลาร์ในสหรัฐอเมริกา หรือ 9,000 ล้านยูโรในยุโรป ส่วนในประเทศไทย คาดว่ามีมูลค่าสูญเสียทางเศรษฐกิจจากการเจ็บป่วยและเสียชีวิตก่อนวัยอันควรถึงปีละกว่า 40,000 ล้านบาท (คณะอนุกรรมการส่งเสริมการใช้ยาอย่างสมเหตุผล, 2015)

องค์การอนามัยโลกได้ให้คำนิยามของการใช้ยาอย่างสมเหตุผลคือ “ผู้ป่วยได้รับยาที่เหมาะสมกับปัญหาสุขภาพ โดยใช้ยาในขนาดที่เหมาะสมกับผู้ป่วยแต่ละราย ด้วยระยะเวลาการรักษาที่เหมาะสม และมีค่าใช้จ่ายน้อยที่สุดต่อชุมชนและผู้ป่วย” (WHO,2002) ทั้งนี้การใช้ยาอย่างสมเหตุผลมีการดำเนินการที่สอดคล้องนโยบายสำคัญระดับโลกอื่นๆ เช่น เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน Sustainable development goal (SDG) ภายใต้ Universal Health coverage WHO Medicines and Health Products Program Strategic Framework 2016 – 2030 รวมทั้งนโยบายและยุทธศาสตร์ของประเทศไทยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ แผนแม่บทตามยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ประเด็นการเสริมสร้างให้คนไทยมีสุขภาพที่ดี แผนการปฏิรูปประเทศด้านสาธารณสุข นโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบยาแห่งชาติ พ.ศ. 2555 – 2559 แผนยุทธศาสตร์การจัดการการดูแลสุขภาพด้านจุลชีพประเทศไทย พ.ศ. 2560 – 2564

ประเทศไทยมีเป้าหมายที่จะขับเคลื่อนเป็น “ประเทศใช้ยาอย่างสมเหตุผล: RDU Country” ซึ่งต้องประกอบด้วย ระบบกลไกให้เกิดการใช้ยาอย่างสมเหตุผล สอดคล้องตามแนวทางขององค์การอนามัยโลก ตั้งแต่ต้นน้ำ (ผู้ผลิตยา/บริษัทยา) กลางน้ำ (สถานบริการสุขภาพ/วิชาชีพด้านสุขภาพ) และปลายน้ำ (ประชาชน) โดยการขับเคลื่อนนโยบายมุ่งเชื่อมโยงและประสานการดำเนินการของหน่วยงานส่วนกลางกับส่วนภูมิภาคผ่านกลไกเขตสุขภาพสู่ระดับกระทรวง ผ่านกลไกคณะอนุกรรมการส่งเสริมการใช้ยาอย่างสมเหตุผล และคณะกรรมการพัฒนาระบบยาแห่งชาติ ในการแก้ปัญหาในระดับประเทศ (ภาพที่ 1)

ภาพที่ 1 ระบบ โครงสร้างและกลไกสู่ประเทศไทยอย่างสมเหตุสมผล

แม้การส่งเสริมให้เกิดการใช้ยาอย่างสมเหตุสมผลในประเทศไทยจะได้ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่เริ่มมีนโยบายแห่งชาติด้านยา พ.ศ. 2524 แต่ก็ยังไม่เกิดผลสัมฤทธิ์เท่าที่ควร จึงเป็นความจำเป็นเร่งด่วน ของประเทศที่ต้องปรับการดำเนินการให้เหมาะสมยิ่งขึ้น จึงได้มีการกำหนดให้มีโครงการโรงพยาบาลส่งเสริม การใช้ยาอย่างสมเหตุสมผล (Rational Drug Use Hospital; RDU Hospital) ขึ้น (คณะกรรมการส่งเสริมการ ใช้ยาอย่างสมเหตุสมผล, 2015) เพื่อให้เกิดการดำเนินการส่งเสริมการใช้ยาอย่างสมเหตุสมผลอย่างเป็นรูปธรรม ทั้ง เป็นการบูรณาการกลไกและเครื่องมือสำคัญที่มีบทบาทในการผลักดันสู่เป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์

เพื่อส่งเสริมให้เกิดการใช้ยาสมเหตุสมผลอันจะนำไปสู่การเพิ่มประสิทธิภาพและความปลอดภัยในการใช้ ยาของประชาชนในจังหวัดสุราษฎร์ธานี

นิยามศัพท์

การใช้ยาอย่างสมเหตุสมผล (Rational Drug Use; RDU) หมายถึง การได้รับยาและใช้ยาที่เหมาะสม กับข้อบ่งชี้ทางคลินิกในปริมาณที่สอดคล้องกับความจำเป็นด้านสุขภาพของแต่ละบุคคล ในระยะเวลาที่เพียงพอต่อการรักษาโรคนั้น และเกิดความคุ้มค่าสูงสุด ทั้งต่อบุคคลและสังคม รวมทั้งลดความเสี่ยงจากยาและ ผลิตภัณฑ์สุขภาพกลุ่มเสี่ยง

กลุ่มเป้าหมาย

โรงพยาบาลในสังกัดสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสุราษฎร์ธานี จำนวน 20 แห่ง ได้แก่ โรงพยาบาลศูนย์ 1 แห่ง โรงพยาบาลทั่วไป 1 แห่ง และโรงพยาบาลชุมชน 18 แห่ง

การดำเนินงาน

จังหวัดสุราษฎร์ธานีดำเนินตามนโยบายการพัฒนาาระบบบริการให้มีการใช้ยาอย่างสมเหตุผลอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี 2560 โดยใช้ 5 มาตรการเร่งรัดเพื่อขับเคลื่อนการใช้ยาสมเหตุผลใน จังหวัดสุราษฎร์ธานี

1. CPG บูรณาการยาสมุนไพร และการดูแลผู้ป่วยใน 4 โรคติดเชื้อใน CPG ของ จังหวัด
2. POLICY รายงานเวทีประชุม ผู้บริหารทุกเดือน ประชุมบอร์ด RDU จังหวัดทุก 2 เดือน เน้นระบบพี่เลี้ยงและเยี่ยมติดตามอำเภอ
3. TRAINING ประชุมวิชาการและเสวนาก้าวไปข้างหน้าสู่การใช้ยาสมเหตุผล เผยแพร่วิดีโอบรรยายจากการประชุมใน youtube สำหรับผู้ไม่ได้เข้าร่วมและสามารถทบทวนได้ต่อเนื่อง
4. RESEARCH ส่งเสริมการวิจัยผลการดำเนินงาน RDU จังหวัด
5. CAMPAIGN จัด Suratthani RDU awareness week ปีละ 2 ครั้ง ที่หน่วยบริการทุกแห่งในจังหวัด ประชาสัมพันธ์ทางข่าวสาธารณสุขเขต ช่อง NBT

ขั้นตอนในการดำเนินงาน

๑. แต่งตั้งคณะทำงานขับเคลื่อนระบบบริการให้มีการใช้ยาอย่างสมเหตุผลระดับจังหวัด และรายโรงพยาบาล และประชุมคณะทำงานขับเคลื่อนระบบบริการให้มีการใช้ยาอย่างสมเหตุผลระดับจังหวัดอย่างต่อเนื่อง
๒. กำหนดนโยบาย นำเสนอข้อมูลพื้นฐานรวมถึงผลการดำเนินงานแก่คณะกรรมการที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ คณะกรรมการวางแผนและประเมินผลระดับจังหวัดในการประชุมประจำเดือน คณะกรรมการเภสัชกรรมและการบำบัดระดับจังหวัด
๓. ปรับปรุงคำสั่งแต่งตั้งคณะทำงานขับเคลื่อนระบบบริการให้มีการใช้ยาอย่างสมเหตุผลระดับจังหวัดให้เป็นปัจจุบันอย่างสม่ำเสมอ
๔. ประชุมวิชาการเพื่อพัฒนางานในโครงการถอดบทเรียนก้าวไปข้างหน้าเพื่อการใช้ยาสมเหตุผลระดับจังหวัด
๕. จัดสัปดาห์ณรงค์ Suratthani RDU awareness week
๖. จัดทำแนวทางการใช้ยาปฏิชีวนะในการรักษาโรค ๔ กลุ่มโรค (โรคติดเชื้อระบบทางเดินหายใจ ส่วนบน โรคอุจจาระร่วงเฉียบพลัน แผลสดอุบัติเหตุ และ สตรีคลอดปกติครบกำหนดคลอดทางช่องคลอด) โดยบูรณาการการยาสมุนไพร เพื่อให้เกิดการใช้ยาปฏิชีวนะอย่างสมเหตุผล
๗. การลงนิเทศติดตามการดำเนินงานโดยผู้บริหารระดับจังหวัด

๘. การติดตามและสรุปผลการดำเนินงานในที่ประชุมผู้บริหาร คณะกรรมการวางแผนและประเมินผล (กวป) จังหวัดสุราษฎร์ธานี ทุกเดือน
๙. ส่งเสริม สนับสนุนการวิจัยเรื่องเกี่ยวกับการใช้ยาสมเหตุผล เพื่อเป็นองค์ความรู้ในการพัฒนาการใช้ยาสมเหตุผลต่อไป
๑๐. การประชาสัมพันธ์ ส่งเสริมการใช้ยาสมเหตุผลผ่านสื่อต่างๆ

ผลการดำเนินงาน

ผลงานในปี 2561 โรงพยาบาลทุกแห่งในจังหวัดสุราษฎร์ธานีผ่านเกณฑ์ RDU ชั้นที่ 1 (ร้อยละ 100) มีโรงพยาบาลผ่านเกณฑ์ RDU ชั้นที่ 2 จำนวน 1 แห่ง (โรงพยาบาลท่าโรงช้าง) และผ่านเกณฑ์ RDU ชั้นที่ 3 จำนวน 1 แห่ง (โรงพยาบาลชัยบุรี) สำหรับโรงพยาบาลระดับ A และ M1 ในจังหวัด ได้แก่ โรงพยาบาลสุราษฎร์ธานีและโรงพยาบาลเกาะสมุย ได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการ AMR พัฒนาระบบเพื่อติดตามสถานการณ์การติดเชื้อดื้อยาในโรงพยาบาลจากรายงานการติดเชื้อดื้อยา (AMR) ในกระแสเลือดจากเชื้อ 8 ชนิด พบว่าผ่านเกณฑ์การดำเนินงานทั้ง 2 แห่ง

ในปี 2562 โรงพยาบาลทุกแห่งในจังหวัดสุราษฎร์ธานีผ่านเกณฑ์ RDU ชั้นที่ 1 (ร้อยละ 100) และมีโรงพยาบาลผ่านเกณฑ์ RDU ชั้นที่ 2 จำนวน 4 แห่ง และผ่านเกณฑ์ RDU ชั้นที่ 3 จำนวน 10 แห่ง ในภาพรวม พบว่า ทุกโรงพยาบาลในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ยังมีการพัฒนาระบบบริการให้มีการใช้ยาสมเหตุผลดีขึ้นอย่างเห็นได้ชัด สำหรับ การดำเนินงานจัดการ AMR ในโรงพยาบาลระดับ A และ M1 ในจังหวัด ๒ แห่ง ได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการ AMR พัฒนาระบบเพื่อติดตามสถานการณ์การติดเชื้อดื้อยาในโรงพยาบาลจากรายงานการติดเชื้อดื้อยา (AMR) ในกระแสเลือดจากเชื้อ 8 ชนิด พบว่า กระบวนการครบถ้วนผ่านตามเกณฑ์ intermediate ที่กำหนดไว้

ในปี 2563 พบว่า โรงพยาบาลผ่านเกณฑ์ประเมินการใช้ยาสมเหตุผลของโรงพยาบาล ชั้นที่ ๑ จำนวน 20 แห่ง (ร้อยละ 100) ผ่านเกณฑ์ประเมิน RDU ชั้นที่ 2 และ 3 จำนวน 12 แห่ง (ร้อยละ 60) จำแนกเป็นผ่านเกณฑ์ประเมิน ชั้นที่ 2 จำนวน 3 แห่ง (ร้อยละ 15) และผ่าน RDU ชั้นที่ 3 จำนวน 9 แห่ง (ร้อยละ 45) และการดำเนินงานจัดการ AMR ในโรงพยาบาลระดับ A และ M1 ในจังหวัด 2 แห่ง ผ่านเกณฑ์ AMR ระดับ advance

ในปี 2564 พบว่า มีโรงพยาบาล ผ่านเกณฑ์ประเมิน RDU ชั้นที่ 2 จำนวน 4 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 20 และผ่านเกณฑ์ประเมิน RDU ชั้นที่ 3 จำนวน 10 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 50 ซึ่งผลการดำเนินงานบรรลุเป้าหมายตามเกณฑ์ตัวชี้วัดที่กำหนด รายละเอียดแสดงดังตาราง

ตาราง แสดงจำนวนและร้อยละโรงพยาบาลรัฐที่ผ่านเกณฑ์ประเมินการใช้ยาสมเหตุสมผลระดับสูงสุด
จำแนกปี 2560-2564

ประเมินผ่านเกณฑ์ระดับสูงสุด	ปี 2560	ปี 2561	ปี 2562	ปี 2563	ปี 2564
ระดับชั้น 1	20 (100%)	18 (90%)	6 (30%)	8 (40%)	6 (30%)
ระดับชั้น 2	-	1 (5%)	4 (20%)	3 (15%)	4 (20%)
ระดับชั้น 3	-	1 (5%)	10 (50%)	9 (45%)	10 (50%)

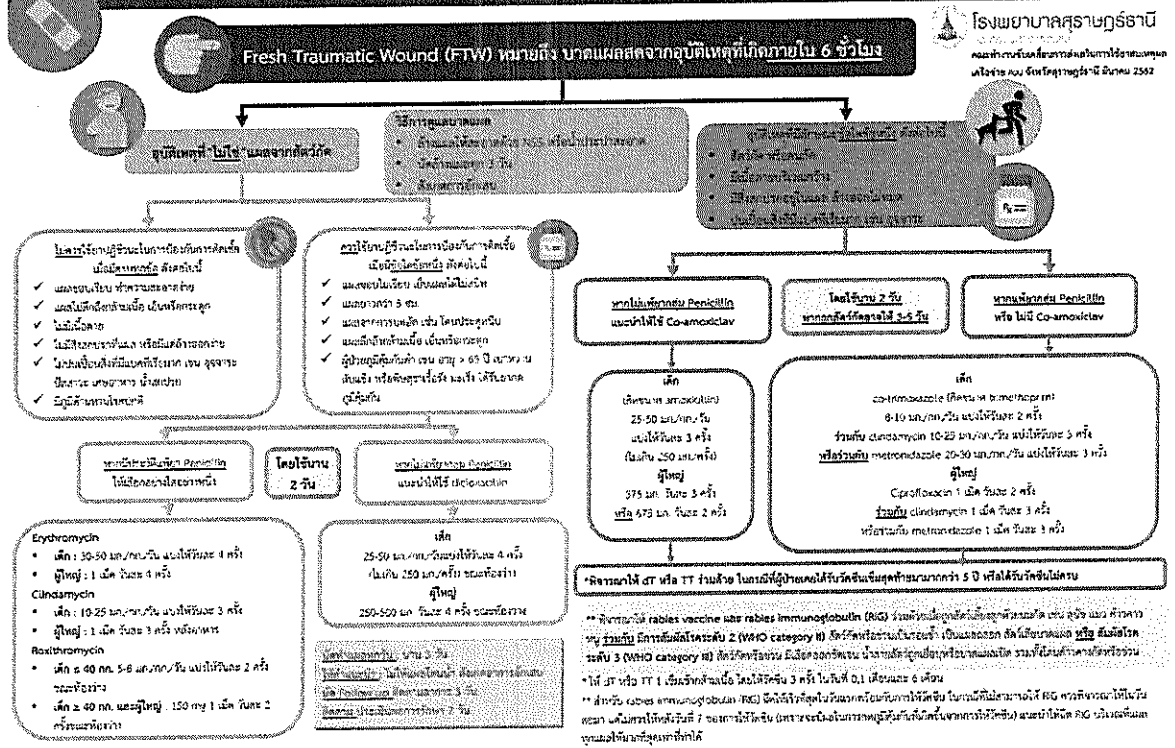
หมายเหตุ ผ่านเกณฑ์ประเมินการใช้ยาสมเหตุสมผลตามเกณฑ์กระทรวงสาธารณสุข ระดับชั้น 1, 2 และ 3

ผลจากการขับเคลื่อนโรงพยาบาลใช้ยาสมเหตุสมผลในจังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า มีโอกาสพัฒนาคือ

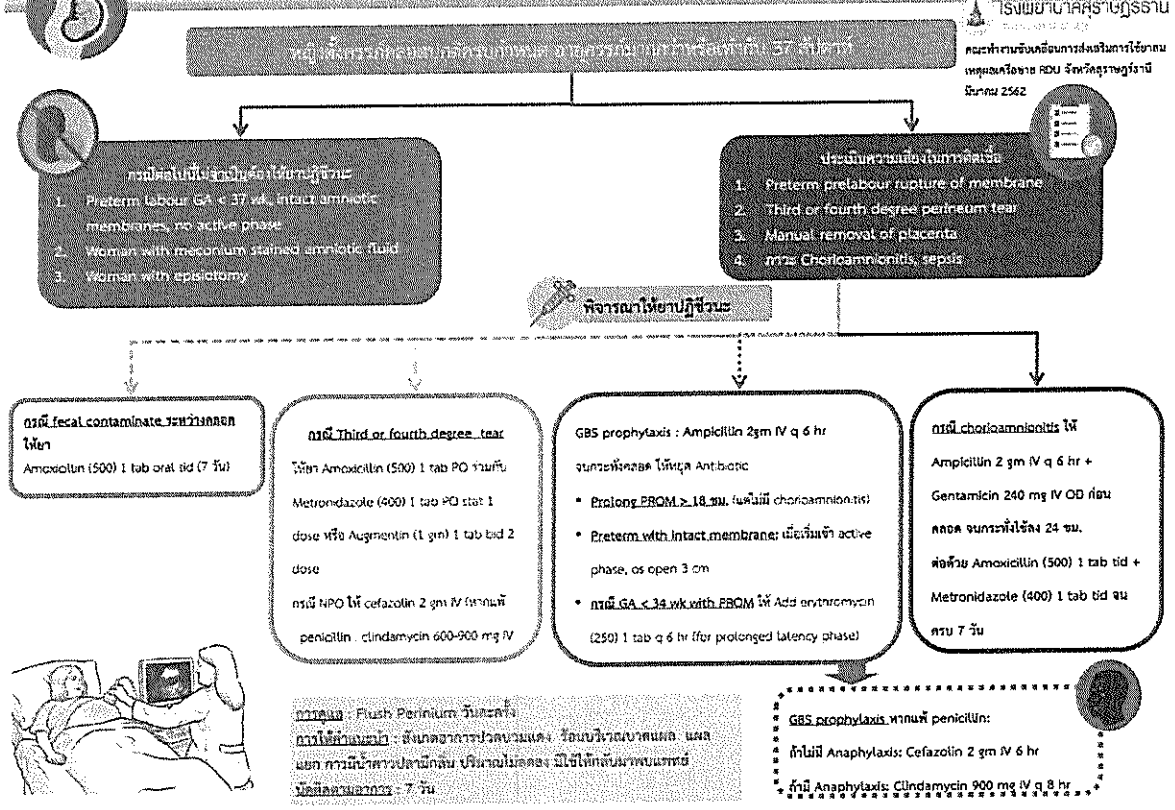
1. กระบวนการมีส่วนร่วมของพื้นที่ เน้นการรณรงค์สร้างความเข้าใจกับประชาชนมีการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อและเอกสาร
2. ความยั่งยืนของโครงการ มีมาตรการแก้ปัญหา คือ การกำกับติดตามในเวทีผู้บริหารรายเดือน พบว่าปัญหามีแนวโน้มลดลง
3. การยอมรับของแพทย์ในการสั่งใช้ยาปฏิชีวนะใน 4 กลุ่มโรคหลัก ซึ่งได้มีการกำหนดแนวทางการแก้ปัญหา คือ การจัดทำแนวทางการสั่งใช้ยา antibiotic และจัดทำโปสเตอร์สนับสนุนในทุกหน่วยบริการสาธารณสุข การ training ในแพทย์จบใหม่ เพื่อให้แพทย์จบใหม่มีความรู้ความเข้าใจมากขึ้น ซึ่งผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น คือทำให้การสั่งใช้ยาปฏิชีวนะของแพทย์จบใหม่ลดน้อยลง

แนวทางการดูแล Fresh Traumatic Wound เครื่องขยายสารอนสุขจังหวัดสุราษฎร์ธานี

แนวปฏิบัติการดูแลหญิงตั้งครรภ์คลอดปกติครบกำหนด เครื่องขยายสารอนสุขจังหวัดสุราษฎร์ธานี

2. รายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับงานส่งเสริมการใช้อย่างสมเหตุผล ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี

ปี 2561 มีการวิจัย เรื่องการขับเคลื่อนระบบบริการสุขภาพให้มีการใช้อย่างสมเหตุผลจากนโยบายสู่การปฏิบัติ กรณีศึกษาสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสุราษฎร์ธานี (How to implement the rational drug use project into the health service system: A case study of Suratthani Provincial Health Office) ผลการวิจัยพบว่า ผู้กำหนดนโยบายใช้วิธีอ้างอิงตัวชี้วัดจากกระทรวง ขับเคลื่อนผ่านคณะกรรมการระดับจังหวัด และการติดตามผลอย่างต่อเนื่อง ผลการดำเนินการพบว่า โรงพยาบาลใน 17 อำเภอ (ร้อยละ 85) ผ่านเกณฑ์ RDU ชั้นที่ 1 ใช้เวลาเพียง 9 เดือน เมื่อสิ้นสุดปีงบประมาณ 2560 มูลค่าการใช้จ่ายลดลง 68.74 ล้านบาท (ร้อยละ 7.5) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p=0.025$) อย่างไรก็ตามยังคงพบปัญหาการใช้จ่ายที่เกินความจำเป็น ซึ่งเป็นตัวชี้วัดที่สำคัญในการผ่านเกณฑ์ RDU ชั้นที่ 2 (คชาพล นิมเดช, 2561)

ปี 2561 งานวิจัย เรื่อง การสำรวจการใช้จ่ายยาปฏิชีวนะและผลิตภัณฑ์สุขภาพที่ผสมสเตียรอยด์ในผู้สูงอายุ ผลการศึกษา พบว่า จากการสำรวจพบยาปฏิชีวนะเหลือใช้ และผลิตภัณฑ์สุขภาพผสมสเตียรอยด์ในผู้สูงอายุในปริมาณต่ำ ซึ่งสอดคล้องกับการที่ผู้สูงอายุมีความรู้ เจตคติ และพฤติกรรมที่เหมาะสมทำให้มีโอกาสได้รับความปลอดภัยสูงจากการใช้จ่ายยาปฏิชีวนะและผลิตภัณฑ์สุขภาพ ทั้งนี้อาจเป็นผลจากการที่ภาครัฐดำเนินการในการคุ้มครองผู้บริโภคอย่างต่อเนื่อง และชุมชนเองให้ความร่วมมือในการส่งเสริมให้เกิดความปลอดภัยด้านยา (ชมพูนุท เสียงแจ้ว, 2562)

ปี 2562 มีงานวิจัยเรื่อง ผลลัพธ์จากนโยบายการใช้อย่างสมเหตุผลจากเขตสุขภาพที่ 11 โดยวิธีวิจัยแบบผสมผสาน (The Results of Rational Drug Use Policy in Regional Service Provider 11: A mixed method approach) นำเสนอในเวทีประชุมวิชาการงานคุ้มครองผู้บริโภคแห่งชาติ จัดโดยสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารสาธารณสุขเขตสุขภาพที่ 11 ได้ให้ความสำคัญ กำกับ และติดตามผลอย่างต่อเนื่อง วิธีการขับเคลื่อนนโยบายผ่านคณะกรรมการพัฒนาระบบบริการสาขาการใช้อย่างสมเหตุผล ผู้บริหารระดับจังหวัดและอำเภอได้ปรับใช้วิธีการดำเนินงาน RDU ตามแต่ละบริบท เปรียบเทียบมูลค่ายาประจำปี 2559 กับ ปี 2560 พบว่า มูลค่ายาปฏิชีวนะในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลลดลง คิดเป็นร้อยละ 49.31 ($p=0.018$) มูลค่ายานอกบัญชียาหลักแห่งชาติลดลง 30,955,612 บาท คิดเป็นร้อยละ 5.12 ($p=0.069$) อย่างไรก็ตามมูลค่ายาโดยรวมเพิ่มขึ้น 735,115,663 บาท เป็น 802,124,438.37 บาท ($p=0.012$) (คชาพล นิมเดช, 2562)

ปี 2563 งานวิจัย เรื่อง ความชุก ความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมการใช้จ่ายยาปฏิชีวนะอย่างสมเหตุผล และ ผลิตภัณฑ์สุขภาพกลุ่มเสี่ยงปลอมปนสเตียรอยด์ในกลุ่มผู้สูงอายุจังหวัดสุราษฎร์ธานี. ผลการศึกษา พบว่า ในครัวเรือนของผู้สูงอายุมียาปฏิชีวนะเหลือใช้ ร้อยละ 9.32 มีผลิตภัณฑ์สุขภาพกลุ่มเสี่ยง ร้อยละ 31.64 เมื่อ

ทดสอบด้วยชุดทดสอบสเตียรอยด์เบื้องต้น พบสเตียรอยด์ ร้อยละ 69.44 ในเรื่องการใช้ยาปฏิชีวนะอย่างสมเหตุสมผล ส่วนใหญ่เรียกยาปฏิชีวนะว่ายาแก้อักเสบ ร้อยละ 54.21 และพบว่า อายุที่แตกต่างกันมีความรู้ และพฤติกรรมการใช้ยาปฏิชีวนะแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ระดับการศึกษา ที่แตกต่างกันมีทัศนคติการใช้ยาปฏิชีวนะแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value}<0.05$) (ช่อผกา นาคมิตร,2020)

ปี 2563 งานวิจัย เรื่อง ผลลัพธ์การพัฒนาแนวทางการใช้ยาปลอดภัยในตำบลพรุพี อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี ปี 2562-2563 ผลการศึกษา พบว่า ผลการพัฒนารูปแบบการติดตามผลการใช้ยาปฏิชีวนะและการให้ความรู้เรื่องการใช้ยาปฏิชีวนะและการใช้ผลิตภัณฑ์สุขภาพที่ปนเปื้อน สเตียรอยด์ จากช่องทาง Line Official และ YOUTUBE มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ดังนั้นจึงควรนำสื่อออนไลน์เข้ามาช่วยการติดตามผลการดำเนินงานด้านเภสัชกรรมภายใต้สถานการณ์โควิด-19 (ชมพูนุท เสียงแจ้ว,2564)

สรุปผลการดำเนินงาน

ผลการดำเนินงานขับเคลื่อนการใช้ยาสมเหตุสมผลจังหวัดสุราษฎร์ธานีจากปี 2560 - 2564 พบว่า มีโรงพยาบาลที่ผ่านเกณฑ์ RDU ชั้นที่ 1 ทุกแห่ง (จำนวน 20 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 100) ตั้งแต่ปี 2560 จนถึงปัจจุบัน และโรงพยาบาลผ่าน RDU ชั้นที่ 2 ขึ้นไปเพิ่มขึ้นจาก 2 แห่ง (ในปี 2561) เป็น 14 แห่งในปี 2564

เมื่อเปรียบเทียบการประเมินโรงพยาบาลผ่านเกณฑ์การใช้ยาสมเหตุสมผล (RDU) ย้อนหลัง จะเห็นว่า โรงพยาบาลขนาดใหญ่ค่อนข้างจะผ่านเกณฑ์ประเมินการใช้ยาสมเหตุสมผลได้น้อย

ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการ

โอกาสพัฒนา	มาตรการแก้ปัญหา	ผลลัพธ์ (small success)
การยอมรับของแพทย์ในการสั่งใช้ยาปฏิชีวนะใน ๔ โรคหลัก	การจัดทำแนวทางการสั่งใช้ยา antibiotic และจัดทำโปสเตอร์สนับสนุนในทุกหน่วยบริการสาธารณสุข	มีการสื่อสารถึงผู้สั่งใช้โดยตรง
	การ training ในแพทย์จบใหม่ เพื่อให้แพทย์จบใหม่มีความรู้ความเข้าใจมากขึ้น	นักศึกษาแพทย์ได้รับข้อมูลโดยตรงจากอาจารย์ทำให้มีความมั่นใจมากยิ่งขึ้น
ความยั่งยืนของโครงการ	การกำกับติดตามในเวทียูทูปรายเดือน	การใช้ antibiotic ใน ๔ โรคมิแนวโน้มลดลง

โอกาสพัฒนา	มาตรการแก้ปัญหา	ผลลัพธ์ (small success)
กระบวนการมีส่วนร่วมของพื้นที่	การรณรงค์สร้างความเข้าใจกับประชาชน มีการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อและเอกสาร โดยเภสัชกรโรงพยาบาล	Suratthani RDU awareness week

ข้อเสนอแนะ

จังหวัดสุราษฎร์ธานีมีจุดเด่น คือ ผู้บริหารให้ความสำคัญและร่วมกำหนดนโยบายในการทำงานกับผู้ปฏิบัติ ส่งผลให้การวางแผนขับเคลื่อนการใช้จ่ายสมเหตุผลในจังหวัดสุราษฎร์ธานีเป็นไปอย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตาม การหมุนเวียนของแพทย์และบุคลากรสาธารณสุขที่เกี่ยวข้องอาจมีผลกับความต่อเนื่องในการดำเนินงาน จึงต้องมีการติดตามอย่างต่อเนื่อง ควรต้องมีการวางแผนการพัฒนาระบบบริการสุขภาพให้มีการใช้จ่ายสมเหตุผลระยะยาว เช่น แผนการขับเคลื่อนระยะ ๓ ปี

๑. ทบทวนโครงสร้างคณะกรรมการขับเคลื่อน RDU จังหวัดสุราษฎร์ธานีให้เหมาะสม
๒. พัฒนาคุณภาพมาตรฐานการบริการของสถานบริการภาคเอกชน
๓. พัฒนาระบบข้อมูลความปลอดภัยด้านยาเชื่อมโยงระหว่างโรงพยาบาล โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ชุมชนและภาคเอกชน ซึ่งจะส่งผลให้เกิดความยั่งยืนในการดำเนินงานต่อไป
๔. การพัฒนากำลังคน ทั้งบุคลากรทางการแพทย์ เครือข่ายชุมชน และบุคลากรด้านสาธารณสุข

เอกสารอ้างอิง

- กองบริหารการสาธารณสุข สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข แนวทางการดำเนินงานพัฒนาระบบการใช้จ่ายอย่างสมเหตุผลในชุมชน พฤษภาคม 2020.
- คณะอนุกรรมการส่งเสริมการใช้จ่ายอย่างสมเหตุผล. คู่มือการดำเนินงานโครงการโรงพยาบาลส่งเสริมการใช้จ่ายอย่างสมเหตุผล, 2015
- คชาพล นิมเดช, จินตนา ลีระนางกูร, น.ส.ศุศราภรณ์ สามประดิษฐ์, นาฎยา สุวรรณ, ชมพูนุท เสียงแจ้ว ประชุมวิชาการงานคุ้มครองผู้บริโภคแห่งชาติ วันที่ 25-27 กุมภาพันธ์ 2562 โรงแรมรามาคาร์เด็น กรุงเทพฯ, 2562
- คชาพล นิมเดช, ศุศราภรณ์ สามประดิษฐ์, นาฎยา สุวรรณ และ ชมพูนุท เสียงแจ้ว. การประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 3 ในงานคนได้สร้างสุข พ.ศ.2561 ระหว่างวันที่ 28-30 มีนาคม 2561 ณ ศูนย์ประชุมเฉลิมพระเกียรติสิริราชสมบัติ 60 ปี มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา, 2561

- ชมพูนุท เสียงแจ้ว ภ.บ., คชาพล นิมิตเดช ภ.บ., นาฎยา สุวรรณ ภ.บ., พุทธชาติ มากชุนนุภ ภ.บ., วิโรจน์ ทองฉิม, ณัฐนันท์ เพชรประดิษฐ์. การสำรวจการใช้ยาปฏิชีวนะและผลิตภัณฑ์สุขภาพที่ผสมสเตียรอยด์ในผู้สูงอายุ วารสารวิชาการแพทย์เขต 11 ปีที่ 33 ฉบับที่ 1 ม.ค.-มี.ค. 2562 :231-242
- ชมพูนุท เสียงแจ้ว. ผลลัพธ์การพัฒนาแนวทางการใช้ยาปลอดภัยในตำบลพรุพี อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี ปี 2562-2563 [อินเทอร์เน็ต] 2564. [เข้าถึงเมื่อ 15 ธ.ค. 2565]. เข้าถึงได้จาก : <https://research.sru.ac.th/wp-content/uploads/sites/26/2021/04/research-result-62-63.pdf>
- ช่อผกา นาคมิตร. (2020). ความชุก ความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมการใช้ยาปฏิชีวนะอย่างสมเหตุผลและผลิตภัณฑ์สุขภาพกลุ่มเสี่ยงปลอมปนสเตียรอยด์ในกลุ่มผู้สูงอายุจังหวัดสุราษฎร์ธานี. Thai Bull Pharm Sci.15(2):81-94.
- World Health Organization. Promoting rational use of medicines: core components. WHO Policy Perspectives on Medicine 2002; September: 1-6.